

PLF - NYTT nr 16

PERSON- OCH LOKALHISTORISKT FORSKARCENTRUM OSKARSHAMN

Februari 1991

I ETT NÖTSKAL

- * Information om riksstämman. Särskild bilaga.
- * Årsmötet 2 mars kl 10.00 i Parkskolan. Öppet hus.
- * Veckokurser i sommar
- * Medlemsantalet fortsätter att öka. Medlemsförteckning.
- * Antalet poster i databasen nu över 822 000
- * **TEMA** - 1500-talets landskapshandlingar.

1 jan. Nyårsdagen
6 jan. Tretton-
dagen
14 jan.
19 jan. Henrik
29 jan. Vincentius
25 jan. Pauli om-
vändelse
7 febr. Kyndels-
mässa
9 febr. Apollonia
5 febr. Sigfrid
22 febr. Petri
Cathedra
24 febr. Mattias
7 mars Tomas av
Aqvinö
19 mars Gregorius
14 mars
17 mars Gertrud
21 mars Bengt
25 mars Marie
bebådelse

1 TILL SVERIGES SLÄKTFORSKARFÖRENINGAR

Detta nummer av PLF-Nytt går även till alla medlemsorganisationer i Sveriges Släktforskarförbund med en förnyad inbjudan till riksstämman i Oskarshamn. Med följer ett informationsblad om läget beträffande "kringarrangemangen".

Observera de två anmälningssblanketterna - dels för det "personliga" deltagandet och dels för deltagande med utställning etc. Sista anmälningssdag är 1 juni resp. 1 april.

Samtal pågår med skolledningen i Oskarshamn om eventuell förlängning av utställningarna med en dag för att medge besök av bl a lärare och elever vid gymnasieskolan. Det är viktigt att utställarna anger om de kan förlänga sitt deltagande för detta ändamål.

2 TILL PLF:S MEDLEMMAR

Under riksstämman kommer det att bli ett av föreningens ordinarie möten den 29 september. Vi hoppas, att Du kan komma. Tag vara på den massiva kunskapsbank på släktforskningens område, som kommer att stå till förfogande under riksstämman. Om Du har frågor att ställa till specialisterna eller till databaserna och vill vara säker på att få svar, kan Du redan i förväg skicka in frågor till "DÅ OCH NU", Frågelådan, Box 23, 572 23 Oskarshamn.

3 PLF:s ÅRSMÖTE

Årsmötet hålls lördagen 2 mars kl 10.00 i Parkskolans annex. Gustav Bech håller föredrag om 1500-talets landskapshandlingar. Efter årsmötet öppet hus med databasen till kl 15.00.

4 VECKOKURSER I SOMMAR

I samverkan med Folkhögskolan i Oskarshamn anordnas i sommar två veckokurser i släktforskning:
 En grundkurs vecka 26 (24-29 juni).
 En påbyggnadskurs vecka 30 (22-27 juli).
 Det går att föränmäla sig till PLF. Observera att förra sommarens cirkelledarkurs blev övertecknad.

5 ARBETSSTUGANS ÖPPETHÅLLANDE

Tisdagar 16.00-20.00
 Onsdagar 16.00-20.00
 Torsdagar 16.00-18.00

För långväga medlemmar kan extra tider ordnas.

I arbetsstugan finns jourhavande som kan hjälpa till med att söka i databasen. Dessutom finns bl a medlemsblad från de flesta släktforskarföreningarna i vårt förbund och en del annan litteratur.

Vidiologer och mikrokortläsare finns tillgängliga för medhavda filmrullar eller mikrokort.

Ingång från Hantverksgatan.

6 MEDLEMSANTALET

stiger stadigt. Vi hälsar följande nya medlemmar välkomna:

Nr	Namn	Adress	Postanstalt	Telefon
436	Stefan Björn	Orrabäck 1470	ÖRSJÖ	0481-203 15
437	Alfhild Bergkvist	Parkvägen 10	SVENLJUNGA	033-820 43
438	Dag M Hermfelt	Norrtullsgatan 26	STOCKHOLM	08-32 24 16
439	Olof Cronberg	Södra Järnvägsgatan 21 A	VÄXJÖ	0470-217 63
440	Allan Blixt	Forsgatan 1	JÄRNFORSEN	0495-502 38
441	Bertil Karlsson	Drottninggatan 38	VIMMERBY	0492-100 09
442	Ulf Waltersson	Skogshallsvägen 1	OSKARSHAMN	0491-180 43
443	Ivar Sahl	Grindtorpsvägen 11	TÄBY	08-758 26 82
444	Ted Rosvall	Enåsen-Falekvarna	FALKÖPING	0515-371 05
445	Gertrud Karlsson	Pl 3364	ROCKNEBY	0480-670 04
446	Christina Gustavsson	Ringholmsvägen 27 A	LINKÖPING	013-13 79 61
447	Fred Mattsson	Jakthornsgränden 34	LUND	046-30 72 80
448	Inger Ånberg	Klockargården, Tunaberg	NYKÖPING	0155-524 19
449	Jan-Olof Kulander	Viskärsgatan 8	OSKARSHAMN	0491-837 22
450	Thure Ericsson	Härenagatan 22	LIDKÖPING	0510-234 52
451	Mikael Ronström	Hägerstensvägen 119	HÄGERSTEN	08-19 67 21
452	Lars Thörne	Idunavägen 17	LIDINGÖ	08-766 67 97
453	Malte Krona	Gyllenskepps väg 10	RÖDEBY	0455-384 48
454	Åke Karlsson	Box 25	JÄRLÅSA	018-39 18 04
455	Karl Ivar Andersson	Myntgatan 63	SKELLEFTEÅ	0910-785 11
456	Carl-Olof Sahlin	Högomsvägen 38	TÄBY	08-756 33 14
457	Sigurd Bloom	Skolgatan 9	HÖGSBY	0491-204 85
458	Börje Larsson	Blåkullagatan 9	PÅSKALLAVIK	0491-913 69
459	Anna Svensson	Hagahöjden 17	GAMLEBY	0493-101 60
460	Patrik Axelsson	Smålandsgatan 46	NYBRO	0481-153 92
461	Birgitta Ivarsson	Knastorp, Tuna	VIMMERBY	0492-?
462	Stefan Qvist	Sjögatan	MÖNSTERÅS	0499-
463	Maria Westlind	Gillberga	HÖGSBY	0495-240 67

28 nya medlemmar sedan PLF-nytt nr 14. Antalet är nu 433.

7 ANTALET INMATADE POSTER

stiger också och är nu över 822 000. Förteckning över inmatade år finns i medlemsbladet.

8 ETTÅRING GRATULERAS

Vi har fått en ny systerförening, Vimmerby-Hultsfreds släktforskarförening, som fyllde ett år i januari. Föreningen samarbetar nära med och är ansluten till PLF.
Sam Blixt har varit där och demonstrerat vår databas.

9 DOMBÖCKER FÖR KALMAR LÄN

Arbetar Du själv med domböcker eller känner Du till resultat av domboksstudier? Förr eller senare kommer vi till önskemål om persondata mm i PLF:s databas från bl a domböcker. För att undvika dubbelarbete gäller det då främst att spåra upp vad som redan finns. Tror Du att Du kan bidra på något sätt, skriv då en rad (eller ring 0491-620 63) till Gunnar Källenius.

10 LOTTERIET PÅ FÖREINGSMÖTET 17/11 1990

1:a vinst Vaxstapel. Vinnare Gustav Bech. Lott nr 80.

2:a vinst ½ kg kaffe. Vinnare Allan Johansson. Lott nr 93.

11 NY BOK AV BANKESTRÖM

Släktforskare med anknytning till Kristdala ! Nu har boken kommit !

Sven Bankeström: Från flydda tiders Kristdala och Tuna län. II 1700-talet.

Pris 250 kr

Tidigare har utgivits:

Per Söderbäck: Skrock, sed och sägen från en smålandssocken.

Nytryck. Pris 100 kr.

Porto och postförskottsavgift tillkommer.

Böckerna beställes per telefon 0491-704 50, 702 96 el adress

Kristdala Hembygdsförening,

Övrahamn

570 91 KRISTDALA

12 GLÖMDA MEDARBETARE I FÖRTECKNINGEN I PLF-NYTT NR 15

I förteckningen över medarbetare som har medverkat med uppbyggandet av databasen tyvärr två namn glömts bort, vilket var beklagligt. Dessa var:

Roy Johansson, NÅSHULT,
som arbetar med Nāshult och Stenbergas i Jönköpings län

Gösta Wilander, BERGA,
som bl a arbetar med Högsby kommuns församlingars födda, vigda och döda.

LANDSKAPSHANDLINGAR PÅ 1500-TALET

Under medeltiden utgick skatterna oftast kollektivt. Exempelvis kunde i en socken fyra bönder utgöra en gård som tillsammans skulle leverera vissa specificerade s.k. persedlar. I en annan socken bestod gården av kanske åtta bönder och leveranserna var av annat slag. Vi vet för övrigt inte särskilt mycket om skattesystemet under medeltiden.

Gustav Vasa var ju en skicklig organisatör. Han införde individuell beskattning och gav fogdarna anvisningar om hur de skulle förteckna varje bonde för sig med angivande av skattskyldighet. Dessa skattelängder uppgjordes varje år. De påbörjades på 1530-talet och de första åren finns enbart skatte- och kronobönder upptagna. Redan efter några år finns dock alla gårdar med. Här undantages nybyggena, som inte skattades de första åren efter att de upptagits.

De allra flesta av dessa s.k. landskapshandlingar har bevarats till vår tid och de utgör de äldsta fullständiga förteckningarna på gårdar med deras ägare och brukare. De säkraste uppgifterna får man från längderna över "årliga räntan". I varje socken står först skattebönderna (de självägande), därefter kronobönder, kyrkobönder, klosterbönder. I slutet finns i regel frälsegårdarna och sist arvegodsens, d.v.s. kungens gårdar. I de flesta fallen står, förutom ägarens, även landbons (arrendatorns) namn. Dessutom finns uppgifter om mantalet och skatten. I många socknar fanns sāmjobönder, ett mellanting mellan skattebönder och kronobönder.

I skattelängderna finns angivet om bonden fick skattebefrielse, helt eller delvis, och varför. Orsaken var mycket ofta att han gjorde tjänst som knekt. Skattebefrielse fick också länsman och fjärdingsman, styremän (lotsar) och ibland krögare. En del gårdar betecknades med öde eller ½ öde, vilket kunde betyda att avkastningen inte räckte till skatt. Ibland anges "platt öde" och då får man anta att ingen landbo fanns på gården. Skattebefrielse kunde bonden få för "opräthning", t.ex. efter en eldsvåda.

Skatten kunde vara av olika slag i olika härader. I Stranda utgick av skatte- och kronobönder oftast en kvantitet smör, 6 eller 3 dagsverken och ett antal hästfodringar. Hästfodringarna, d.v.s. foder för ett dygn för angivet antal hästar, betalades i regel i penningar eller smör eller liknande.

Landskapshandlingarna upptar även kyrkotionde, som av prästen skulle redovisas för fogden. En mindre del fick prästen behålla, en del gick till kyrkans underhåll, till vin, vax och oblater, till domkyrkan, till Kalmar hospital m.m.

S.k. ovissa persedlar redovisas särskilt. Härmed avses de intäkter som varierar år från år. De intressantaste är sakörena, d.v.s. böter, som fogden skulle inkassera. I regel är med några korta ord angivet orsaken till böterna, exempelvis: Sven i Kikebo bötar 1554 för hor, 3 oxar till kronan och 8 lod silver till biskopen.

I landskapshandlingarna ingår också fogdarnas räkenskaper. Fögderiet omfattade ofta två härader. Till räkenskaperna fogas i regel bilagor: kvittenser och avskrifter av kungliga brev. Dessa kan innehålla värdefulla och mycket intressanta upplysningar, men det tar tid att gå genom dem, bl.a. för att breven kan vara långa och svårlästa.

I landskapshandlingarna ingår vidare räkenskaper för kungliga slott och "fabriksverk", t.ex. Borgholms slott, Kalmar slott, Strömsrums

gård, Ålems salpetersjuderi och några kungliga fisken. Dessa räkenskaper är mycket intressanta. Där redovisas i detalj intäkter och kostnader, leveranser och även inventarieförteckningar.

För Torforsens fiske (vid nuvarande Emsfors) kan man t.ex. se hur mycket fisk av olika slag som fångades med fasta fiskeredskap, med båtar och var den fångades. Kostnaderna är uppdelade så att det direkt framgår "förtärningen" i spannmål, kött och fläsk, i egenfångad fisk m.m. "Förtärningen" är sedan uträknad med ett medeltal för varje person under en viss tid, t.ex. för 8 personer i 52 veckor. I inventarieförteckningen redovisas båtar, fiskeredskap, verktyg, husgeråd, sängkläder.

Vill man ha underlag för bygdens och gårdarnas historia, så finns mycket att hämta i landskapshandlingarna. Underlag för släktforskaren går knappast att finna, åtminstone inte i Stranda härad. Orsaken är att i de flesta fall anges inget patronymikon, fadersnamn. Dessutom är många av namnen ofta förekommande, Per, Nils, Olof. 15 - 20 % av alla heter Per. Det finns dock undantag. I exempelvis Torsås socken är även efternamn utskrivna och detta underlättar släktskapsbestämningen, vilket har visats av Jan-Christer Strahlert i den lilla skriften "Torsåsbygden under 1500-talet". En ytterligare komplikation är att kvinnorna mycket sällan nämns och ännu mera sällan namnges. Om en hustru sitter kvar som landbo, redovisas hon oftast som exempelvis änkan i Eckerhult.

Skrivstilen under 1500-talet kan i förstone synas svårläst, men man får snart rutin och det går relativt bra att läsa skriften, som är mera lik vår skrivstil än den "tyska stil" som huvudsakligen användes under 1600- och 1700-talen. Svårigheten kanske mera ligger i vokabulären och sättet att stava på, som knappast följde några regler. Det rådde också rätt stor variation mellan olika skrivares handstilar, men det är väl ett fenomen som gäller generellt även för senare tider.

Landskapshandlingarna finns i Kammararkivet (i Riksarkivet) och omfattar tiden från 1530-talet till 1630, i princip för varje år, men skillnader finns i kvantitet och kvalitet mellan olika härader och perioder. Smålands handlingar finns på mikrofilm (endast de allra första på microfiche). För tiden till 1569 finns filmerna i Kalmar länsbibliotek, för tiden 1570 - 1604 i Landsbiblioteket i Växjö och för tiden från 1604 i Jönköpings länsbibliotek. För exempelvis Stranda härad fattas i stort sett landskapshandlingarna bara för tiden 1594 - 1597. En förteckning över innehållet i Smålands handlingar finns på microfiche och kan rekvireras från SVAR, S2894 och S2895. Det finns också en mera generell översikt med beställningsnumret S2892.

Jag vill gärna slå ett slag för hembygdsforskning genom studium av landskapshandlingarna. Man måste emellertid begränsa sig. Skall man gå genom allt som rör en socken under de närmare 100 år, som finns i handlingarna, får man bereda sig på att arbeta med detta flera år.

Gustav Bech

Förteckning över inmatade år i olika församlingar i databasen. 1991-02-12
 1653.1677 betyder att endast de år som finns i kyrkoböckerna
 är inmatade, medan 1653-1677 betyder att alla år är inmatade.

Församling	Födda	Vigda	Döda	Infl.	Utfl.
<u>Oskarshamn</u>	1856-1897	1856-1920	1856-1897	1856-1894	1856-1864
Döderhult	1653-1654 1656-1658 1684-1700 1704-1897	1656-1671 1684-1700 1705-1897	1656-1658 1683-1699 1706-1884 1886-1897		
Kristdala	1658-1659 1681-1897	1681-1720 1726-1897	1681-1705 1707-1897		1853-1918
Misterhult	1633-1649 1655-1665 1669-1888 1890-1896	1633-1649 1655-1665 1669-1711 1713-1896	1633-1636 1638-1641 1643-1648 1653-1897	1851-1860	1851-1860
<u>Högsby</u>	1635-1897	1635-1897	1630-1897		1839-1860
Fagerhult	1662-1663 1688-1692 1695-1722 1725-1799 1826-1843	1623.1860	1661-1675 1679-1693		
Fågelfors	1886-1897	1886-1897	1886-1897		
Långemåla	1734-1777 1860-1897	1818-1830 1835 1837-1897	1860-1897		
<u>Mönsterås</u>	1750-1770 1790-1792 1800-1871	1750-1863	1811-1897		
Fliseryd	1712-1897	1738-1897	1738-1897		1840-1845
Ålem	1699.1751 1788-1888 1890-1897	1652-1679 1706-1751 1788-1802 1814-1897	1860-1882		
<u>Hultsfred</u>					
Gårdveda	1740-1754 1801-1829	1801-1829	1801-1820		
Järeda	1713-1716 1771-1774 1792-1865				
Lönneberga	1760-1761 1800-1810 1828-1842	1750-1771	1688-1700 1760-1761		
Målilla	1695-1751 1801-1831 1842-1860 1881-1897	1851-1860	1832-1862		
Mörlunda	1694-1897	1694-1869 1871-1895	1694-1769 1773-1894		
Tveta	1683, 1687 1694-1897	1694-1710 1734-1897	1694-1897		
Vena	1676.1920	1674-1697 1703-1920	1676-1919		
Virserum	1744-1918	1688-1753 1756-1918	1776-1918	1897-1908	

PLF:s databas

<u>Församling</u>	<u>Födda</u>	<u>Vigda</u>	<u>Döda</u>	<u>Infl.</u>	<u>Utfli.</u>
<u>Vimmerby stads</u>	1895-1920				
Vimmerby lands	1824-1849	1895-1920	1895-1920		
	1895-1920				
Djursdala	1693.1920	1693.1920	1693-1711 1725-1920		
Frödinge	1800-1861				
Locknevi	1781-1800				
Pelarne	1895-1921	1895-1921	1895-1922		
Rumskulla	1871-1921	1871-1921	1871-1890 1895-1921	1884-1890	
Södra Vi	1697-1699	1700-1701	1697-1702		
	1716-1722	1723-1732	1706.1712		
	1737-1836	1746-1796	1718-1799		
		1799-1826			
		1828-1860			
Tuna	1690-1692	1691-1920	1691-1920		
	1694-1920				
<u>Västervik</u>		1700-1809	1806-1809		
Blackstad	1860-1897	1860-1897	1860-1897		
Gamleby	1750-1794	1750-1794	1750-1766		
	1860-1888				
	1890-1897				
Gladhammar	1633-1802	1765-1841	1708-1749		
Hallingeberg	1663-1860	1662-1758	1662-1770		
		1760-1860	1775-1860		
Hjorted	1708-1773	1740-1773			
Lofta	1810-1861				
Odensvi	1860-1897	1860-1897	1860-1897		
Västra Ed	1625.1638	1625-1640	1628-1634		
	1671-1714	1700-1799	1671-1699		
Västrum	1855-1860	1846-1860	1855-1858		
<u>Kalmar stads</u>	1798-1897	1816-1897	1798-1897		
Kalmar lands	1813-1897	1813-1897	1813-1897		
Kalmar slotts	1753-1884	1753-1884	1753-1884		
Kalmar mosaisk	1880-1897	1880-1897	1880-1897		
Arby	1749-1805	1741-1854	1779-1799		
Hossmo	1697-1706	1697-1897	1730-1897		
	1725-1897				
Ljungby		1800-1829			
Mortorp	1738-1781	1758-1770			
	1834-1836	1780.1816			
		1826-1830			
		1834			
Ryssby	1844-1853				
Voxtorp	1714-1762				
	1857-1860				
<u>Nybro</u>					
Kristvalla	1839-1860	1783-1897	1838-1858		
Kråksmåla	1760-1775				
Madesjö	1713-1788	1713-1811	1747-1768		
Oskar	1797-1848	1797-1860			
<u>Emmaboda</u>					
Långasjö	1698-1729	1698-1731	1698-1731		
Vissefjärda	1696.1837	1696-1787	1696-1798		
	1846-1847	1810-1860	1804		
	1855-1860		1810-1817		
			1840-1847		

PLF:s databas

<u>Församling</u>	<u>Födda</u>	<u>Vigda</u>	<u>Döda</u>	<u>Infl.</u>	<u>Utf.</u>
<u>Borgholm</u>					
Alböke	1689-1806	1689-1897	1689-1711 1770-1773 1790-1799 1860-1897		
Böda	1690-1800 1861-1862 1865-1867				
Föra	1677-1860	1656-1897	1684-1694 1751-1894		
Gärdslösa	1737-1750 1791-1844 1848-1860	1738-1860	1738-1740 1746-1842 1845-1860		
Köping	1652-1799	1652-1860			
Långlöt	1738-1860	1739-1860	1738-1860		
Löt	1689-1885	1689-1897	1745-1897		
Runsten		1713-1724			
Räpplinge	1664-1860	1664-1860			
<u>Mörbylånga</u>	1860-1897	1860-1896	1860-1897		
Algutsrum	1779-1810 1855-1897	1779-1861	1779-1809 1855-1861		
Gräsgård	1850-1897	1850-1897	1850-1897		
Kastlösa	1860-1897	1630-1897	1860-1897		
Resmo	1860-1897	1860-1897	1860-1897		
Segerstad	1850-1897	1850-1897	1850-1897		
Smedby	1860-1897	1860-1897	1860-1897		
Södra Möckleby	1860-1897	1860-1897	1860-1897		
Torslunda	1855-1860	1855-1860	1855-1860		
Ventlinge	1798-1897	1795-1897	1796-1897		
Ås	1798-1897	1795-1897	1794-1897		
<u>Torsås</u>	1860-1864	1735-1753			
<u>Åtvidaberg</u>					
Hannäs	1696-1767	1696-1766	1696-1716		
<u>Karlskrona</u>					
Augerum	1802-1825 1862-1863	1755-1816	1755-1762		
<u>Vetlanda</u>					
Näshult	1682-1701 1714-1722 1727-1750 1752-1900	1682-1693 1723-1900	1683-1693 1723-1900	1847-1848 1851-1856	1847-1848 1851-1860 1862
Stenbergå	1840-1860	1817-1861			
<u>Aneby</u>					
Marbäck		1643-1860			